

Procjena znanja i stavova medicinskih sestara o stanju kože i tretmanu oštećenja

MARIJANA NEUBERG¹, GORAN KOZINA² i TOMISLAV NOVINŠČAK^{1,2}

¹Sveučilište Sjever, Odjel za biomedicinske znanosti, Studij sestrinstva, Varaždin i

²Zavod za hitnu medicinu Međimurske županije, Čakovec, Hrvatska

Iskustva iz prakse i brojna istraživanja pokazuju da prvostupnici sestrinstva nakon završenog studija nisu sigurni u samostalnoj procjeni i tretiranju rana. Čini se da je tijekom sestrinskog obrazovanja potrebno više usko specijaliziranih nastavnih sadržaja u tom području, više praktičnih vještina te povezanosti prvostupnika sa stručnjacima iz prakse koji prate standarde i smjernice iz područja cijeljenja rana. Cilj ovog istraživanja je procjena znanja putem testa znanja i stavova medicinskih sestara/studenata studija sestrinstva o stanju kože i tretmanu oštećenja. Također je cilj ovog rada spoznati moguće smjernice u budućem sadržaju kurikulumu studija sestrinstva u Hrvatskoj. Istraživanje je provedeno na uzorku od 71 studenta Studija sestrinstva Sveučilišta Sjever (M 6 - 8,5 %), (Ž 65 - 91,5 %). Ispitanici su dobrovoljno i anonimno ispunili anketu elektronskim putem. Korišten je polustrukturirani standardizirani upitnik "Test znanja o osnovama dekubitusa u gerijatrijskih bolesnika" koji je izradio Centar za zdravstvenu gerontologiju NZJZ „Dr. Andrija Štampar” – Referentni centar Ministarstva zdravlja Republike Hrvatske za zaštitu zdravlja starijih osoba. Provedeno ispitivanje znanja na uzorku studenata sestrinstva pretežno mlađe dobi (18-25 godina) (64, 8%) pokazuje točnost odgovora na 12 postavljenih pitanja testa znanja u rasponu od 17,9 % do 100 % (med. 60,6 %, st.dev. 24,1, Q1 53,8 %, Q3 81 %). Odgovori na 13. pitanje „u svakodnevnom radu s pacijentima“ 39,4 % studenata poznaje i često koristi suvremeni pristup prevenciji i tretmanu dekubitusa, podjednaki postotak studenata rijetko koristi suvremeni način prevencije i liječenja dekubitusa, 26,8 % ne poznaje navedenu tematiku, a 2,8 % nije zainteresirano. Na 14. pitanje „S obzirom na postojeće sadržaje o tretmanu dekubitusa u obrazovanju studenata sestrinstva“ 47,9 % ispitanika smatra da im je potrebno više praktičnih vještina u zbrinjavanju i prijevoju dekubitusa, 45,1 % smatra da je potrebno u redovne kolegije uvesti sadržaje o tretmanu dekubitusa, a 8,5 % ispitanika smatra da nije potrebno uvoditi dodatne sadržaje, jer ima dovoljno znanja o tretiranju rana. Rezultati ukazuju da postoji relativno zadovoljavajuće djelomično znanje o procjeni stanja kože, preventivnim mjerama i tretiranju dekubitusa kod osoba starije dobi, no i da je potrebno više praktičnih vještina u zbrinjavanju i prijevoju dekubitusa suvremenim oblogama, što se može smatrati smjernicama za buduće obrazovne sadržaje Studija sestrinstva. Temeljem jednostavnog i standardnog upitnika, na relativno širokom uzorku studenata sestrinstva Sveučilišta Sjever, može se prilično dobro procijeniti znanje studenata o prevenciji i tretmanu dekubitusa suvremenim metodama. Deficitarno praktično znanje na polju suvremenog tretmana dekubitusa, nedostatak revizije stručne literature u smislu suvremenih smjernica i teorija te oskudna suradnja znanstveno-obrazovnih i zdravstvenih institucija, ključni su problemi nedovoljnog znanja prvostupnika sestrinstva u svakodnevnom radu s tretmanom kroničnih rana. Nesigurnost u preventivnim i terapijskim mjerama suvremenog tretmana dekubitusa kod prvostupnika sestrinstva pokazuje mogući smjer za buduće obrazovne sadržaje Studija sestrinstva. Potrebna su daljnja slična istraživanja s ciljem detaljnijeg uvida u procjenu praktičnog i teorijskog znanja prvostupnika o suvremenoj skrbi pacijenata s kroničnim ranama.

KLJUČNE RIJEČI: znanje, stavovi, medicinska sestra, prevencija, dekubitus, edukacija

ADRESA ZA DOPISIVANJE: Marijana Neuberg, mag. v. pred.
Sveučilište Sjever
Odjel za biomedicinske znanosti
Studij sestrinstva
104. brigade 3
42 000 Varaždin, Hrvatska
E-pošta: marijana.neuberg@unin.hr

UVOD

Dekubitus je jedan od indikatora kvalitete zdravstvene skrbi jer utječe na kvalitetu života bolesnika, povećava troškove liječenja i ima negativan utjecaj na postizanje ciljeva skrbi. Danas je dekubitus značajni teret za pacijenta i pružatelje skrbi. Zdravstveni radnici nemaju dovoljno informacija o dekubitusu (1). Na smanjenje pojavnosti dekubitusa utječe se dobrom informiranosti i prihvaćanjem smjernica dobre kliničke prakse (2). Obrazovanje medicinskih sestara u RH danas se provodi petogodišnjim srednjoškolskim programom, preddiplomskim stručnim i sveučilišnim studijem te diplomskim i sveučilišnim magistarskim studijem.

Studenti Stručnog studija sestrinstva na Sveučilištu u Varaždinu se s edukacijom o koži, procjeni rana, cijeljenju i tretmanu rana susreću u više kolegija. Naglasak skrbi o ranama je najveći u izbornom kolegiju „Suvremeni pristup cijeljenju kroničnih rana“, koji se održava na prvoj godini studija (15 sati predavanja i 15 sati vježbi sistematično obrađene tematike). Drugi kolegij u kojem se vrlo detaljno dotiče tematika kroničnih rana je kolegij „Zdravstvena njega gerijatrijskih bolesnika“. Kolegij najveći naglasak daje na preventivne mjere i prepoznavanje rizičnih čimbenika za nastanak dekubitusa. Kolegij kojim se provodi edukacija o akutnim ranama, posebice kirurškim, no i njihovim komplikacijama te suvremenim liječenjem je „Zdravstvena njega odraslih 2“.

Usprkos kvalitetnim i specijaliziranim stručnim kolegijima, iskustva iz prakse i istraživanja pokazuju da prvostupnici sestrinstva nakon završenog studija nisu sigurni u samostalnoj procjeni i tretiranju rana. Čini se da je tijekom sestrinskog obrazovanja potrebno više usko specijaliziranih nastavnih sadržaja u tom području, više praktičnih vještina te povezanosti prvostupnika sa stručnjacima iz prakse koji prate standarde i smjernice iz područja cijeljenja rana.

Istraživanje provedeno u Švedskoj na 154 medicinskih sestara pokazuje da svi ispitanici dobro poznaju prevenciju i liječenje dekubitusa, te su pokazali pozitivan stav prema ovom području skrbi. Međutim, odgovori na neka pitanja pokazuju da nedavni rezultati i smjernice istraživanja nisu uspjeli doprijeti do samih ispitanika. Nadalje, samo 37 % (n = 55) sudionika je reklo da imaju dogovorene protokole za prevenciju dekubitusa u svojoj radnoj jedinici. Ovi nedostaci mogu utjecati na kvalitetu skrbi i kao posljedicu dovesti do razvoja dekubitusa. Danas su metode za procjenu rizika utemeljene na dokazima dostupne, ali nisu usvojene i ne koriste se u praksi. Istraživanje autora naglašava potrebu da se dodatno smanji jaz između znanosti i prakse (3). Moore i Price navode rezultate istraživanja provedenog na 300 medicinskih sestara u Irskoj. Anketira-

ne medicinske sestre pokazale su pozitivan stav prema prevenciji dekubitusa. Međutim, u praksi se prevencija dekubitusa provodila slučajno, nepredvidivo te pod negativnim utjecajem nedostatka vremena i osoblja. Te prepreke sprječavaju pozitivan stav medicinskih sestara o učinkovitosti kliničke prakse. Obrazovanje i pozitivni stavovi nisu dovoljni da dođe do promjena. Provedba strategije treba uključivati načine kojima će rukovodeće osoblje prevladavati prepreke i uvesti promjene. S obzirom da je oštećenje kože novo područje skrbi, konstatirano je da edukacija treba biti usmjerena na prevenciju i rukovođenje skrbi o dekubitusu (4). Istraživanja Maylo i Torrance ukazuju da razlike u svijesti i mišljenju među zaposlenicima nisu utjecale na razinu znanja, ali to nije primjenjivo kod prevencije dekubitusa. Pretpostavlja se da je problem izbjegavanja preventivnih mjera u individualnoj ili organizacijskoj motivaciji (5). Zulkowski, Ayello i Wexler proveli su istraživanje na 460 medicinskih sestara i željeli su ispitati razinu znanja kod tri skupine medicinskih sestara: 1) registriranih medicinskih sestara koje imaju certificiranu edukaciju iz zbrinjavanja rana, 2) medicinskih sestara koje su specijalisti iz drugih područja, ali ne i iz zbrinjavanja rana, 3) medicinskih sestara koje nemaju dodatnu edukaciju ni u jednom području. Srednja ocjena testa za ukupni uzorak je 78 %. Registrirane medicinske sestre koje imaju certificiranu edukaciju iz zbrinjavanja rana imale su 89 % riješenosti testa, medicinske sestre koje su specijalisti iz drugih područja, ali ne i iz zbrinjavanja rana imale su 78 %, a medicinske sestre koje nemaju dodatnu edukaciju ni u jednom području 76,5 %. Rezultati pokazuju da specifična edukacija o ranama utječe na povećanje znanja (6). Istraživanje Acaroglu i Sendira na uzorku od 110 medicinskih sestara ukazuje da samo 32 % ispitanika koristi Nortonovu ljestvicu za procjenu rizika, a antidekubitusne madrace koriste u 89 %, kao preventivnu mjeru s pacijentima koji su rizični. Kod pojave dekubitusa koriste suvremene načine tretiranja rane, a 74 % ispitanika smatra da je stanje rane kriterij za izbor proizvoda. Unatoč navedenom, 9 % medicinskih sestara koristi masažu kao metodu prevencije na mjestima koštanih prominencija kao i zračne kolutove. Istraživanje autora ukazuje da je potrebna trajna edukacija o zbrinjavanju dekubitusa temeljena na dokazima kako bi se u praksi izbjegavalo korištenje neučinkovitih (ili štetnih) strategija (7). Znanje medicinskih sestara o predilekcijskim mjestima, sprječavanju i skrbi/menadžmentu dekubitusa ima vrlo važnu ulogu u sustavu zdravstvene skrbi. Istraživanje provedeno u Bolnici Alexandria na uzorku od 122 medicinske sestre ukazuje da je znanje medicinskih sestara o prevenciji dekubitusa ispod prihvatljive razine (8). Beeckman, Defloor, Schoonhoven i Vanderwe su 2011. godine proveli istraživanje kojim su htjeli potvrditi da negativni stavovi i nedostatak znanja mogu djelovati kao zapreka za korištenje smjernica u kliničkoj praksi. Cilj je bio ispitati znanje i stavove

medicinskih sestara o prevenciji dekubitusa u belgijskim bolnicama te istražiti povezanost između znanja, stavova i primjenu odgovarajućih preventivnih mjera. Ispitivanje je provedeno na slučajnom uzorku u 14 belgijskih bolnica na 553 medicinske sestre. Znanje medicinskih sestara u belgijskim bolnicama o prevenciji dekubitusa je neadekvatno. Stavovi medicinskih sestara prema dekubitusa značajno koreliraju s primjenom adekvatne prevencije. Nema korelacije između znanja i primjene odgovarajuće prevencije dekubitusa (9). Medicinske sestre koje imaju visoku stručnu spremu imaju bolje rezultate, a one koji su stekle specifičnu edukaciju o dekubitusu i njegovom zbrinjavanju pokazuju više rezultate u znanju i u kliničkoj praksi. Sudjelovanje u istraživačkim projektima također poboljšava implementaciju znanja medicinskih sestara (10).

U Hrvatskoj nema značajnih istraživanja na području procjene medicinske edukacije medicinskih sestara. Također ne postoje ni nacionalne smjernice edukacije medicinskih sestara u svezi sa specifičnom skrbi deku-bitalne bolesti.

CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja je procjena znanja putem testa znanja i stavova medicinskih sestara/studenata Studija sestrinstva o stanju kože i tretmanu oštećenja. Također je cilj ovog rada spoznati moguće smjernice u budućem sadržaju kurikuluma Studija sestrinstva u Hrvatskoj.

ISPITANICI I METODE

Istraživanje je provedeno u razdoblju od 15. srpnja do 20. srpnja 2016. godine na uzorku od 71 studenta Studija sestrinstva Sveučilišta Sjever (M 6 - 8,5 %, Ž 65 - 91,5 %). Ispitanici su dobrovoljno i anonimno ispunili anketu elektronskim putem. Korišten je polustrukturirani standardizirani upitnik "Test znanja o osnovama dekubitusa u gerijatrijskih bolesnika" koji je izradio Centar za zdravstvenu gerontologiju NZJZ „Dr. Andrija Štampar” – Referentni centar Ministarstva zdravstva Republike Hrvatske za zaštitu zdravlja starijih osoba.

Test se sastoji od 12 pitanja na koje ispitanik ima mogućnost odabira jednog ili više odgovora. Nakon testa znanja ispitanicima su postavljena još dva pitanja o njihovim stavovima o modernim oblogama i suvremenom pristupu u tretiranju oštećenja kože te o potrebnoj edukaciji.

REZULTATI

Provedeno ispitivanje znanja na uzorku studenata sestrinstva pretežno mlađe dobi 18-25 godina (64,8 %) pokazuje točnost odgovora na 12 postavljenih pitanja testa znanja u rasponu od 17,9 % do 100 % (med. 60,6 %, st.dev. 24,1, Q1 53,8 %, Q3 81 %).

Na prvo pitanje „Dekubitus u gerijatrijskih bolesnika se najučestalije pojavljuje u“ uz ponuđena najčešća predilekcijska mjesta i odgovor sve navedeno, točan odgovor „sve navedeno“ dalo je 52 (73,2 %) ispitanika. Na drugo pitanje „Hospitalizacija starijih bolesnika smanjuje rizičnost od nastanka dekubitusa?“ točno je odgovorilo „Ne“ 63 (88,7 %) ispitanika. Na treće pitanje „Kod dugotrajne njege u institucijskoj gerijatrijskoj skrbi prevalencija dekubitusa iznosi“ uz ponuđena četiri odgovora, točan odgovor je 10 %, a dalo ga je 36 (50,7 %) ispitanika. Kod četvrtog pitanja „Koji udio gerijatrijskih bolesnika se otpušta iz bolnice prije nego što su izliječeni od dekubitusa“ točan odgovor 85 % dalo je 19 (26,8 %) ispitanika. Na peto pitanje „Na rastuću gerijatrijsku zdravstvenu potrošnju znatno utječe“ netočno je odgovorilo „prevencija dekubitusa“ 15 (21,1 %), a točno „liječenje dekubitusa“ 56 (78,9 %). Na šesto pitanje: „Mortalitet gerijatrijskih bolesnika s dekubitusom je veći od mortaliteta gerijatrijskog bolesnika bez dekubitusa i to:“ od ponuđena tri odgovora, „točno 5 puta“, odgovorilo je 39 (54,9%) ispitanika. Na sedmo pitanje: „Dijelovi tijela najučestalije zahvaćeni dekubitusom su:“ sve navedeno“, kao točan odgovor odabralo je 42 (59,2 %) ispitanika. Osmo pitanje glasi „Dekubitus se ne razvija u funkcionalno sposobnih starijih osoba bez obzira na dugotrajno ležanje?“, točan odgovor, „da“ dalo je 14 (19,7%), ne 44 (62 %), a „ne znam“ 13 (18,3 %) ispitanika. Kod devetog pitanja: „Terapija dekubitusa se zasniva na:“ točan odgovor „sve navedeno“ odabralo je 62 (87,3 %) ispitanika. Na deseto pitanje „Zablude u stavu liječenja dekubitusa su: točno je odgovorilo „sve navedeno“ 43 (60,6 %) ispitanika. Kod jedanaestog pitanja :“ Najraniji znak nastanka dekubitusa u ograničeno pokretnih ili nepokretnih je: “svih 71 (100 %) ispitanika dalo je točan odgovor „da“. Na dvanaesto pitanje: “Jedno od navedenog ne spada u „4 N“ u gerijatrijskog bolesnika u kojeg se u pravilu pojavljuje i dekubitus“, nepokretnost je označilo 3 (4,2 %), nestabilnost je odabralo 13 (18,3 %) nekontrolirano mokrenje 6 (8,5 %), nesamostalnost 4 (5,6 %), a neovisnost kao točan odgovor 45 (63,4 %) ispitanika. Odgovori na 13. pitanje „u svakodnevnom radu s pacijentima“ 39,4 % studenata poznaje i često koristi suvremeni pristup prevenciji i tretmanu dekubitusa, podjednaki postotak studenata rijetko korisiti suvremeni način prevencije i liječenja dekubitusa, 26,8 % ne poznaje navedenu tematiku, a 2,8 % nije zainteresirano (tablica 1).

Tablica 1. Prikaz odgovora na 13. pitanje „U svakodnevnom radu s oblogama“

	N	%
Poznajem i često koristim suvremeni pristup prevenciji i tretmanu dekubitusa npr. modernim oblogama	28	39.4
Poznajem, ali rijetko koristim suvremeni pristup prevenciji i tretmanu dekubitusa jer nemam prikladna sredstva na radnom mjestu	23	32.4
Poznajem, ali rijetko koristim suvremeni pristup prevenciji i tretmanu dekubitusa jer nemam vremena	5	7
Ne poznajem dovoljno suvremeni pristup prevenciji i tretmanu dekubitusa i potrebna mi je dodatna edukacija	19	26.8
Ne poznajem i nisam zainteresirana za učenje o suvremenom pristupu prevenciji i tretmanu dekubitusa jer nemam vremena	2	2.8

Na 14. pitanje „S obzirom na postojeće sadržaje o tretmanu dekubitusa u obrazovanju studenata sestrištva“ 47,9 % ispitanika smatra da im je potrebno više praktičnih vještina u zbrinjavanju i prijevoju dekubitusa, 45,1 % smatra da je potrebno u redovne kolegije uvesti sadržaje o tretmanu dekubitusa, a 8,5 % ispitanika smatra da nije potrebno uvoditi dodatne sadržaje, jer ima dovoljno znanja o tretiranju rana.

Tablica 2. Prikaz odgovora na 14. pitanje „S obzirom na postojeće sadržaje o tretmanu dekubitusa u obrazovanju studenata sestrištva smatram“ (mogući je odabir više odgovora)

	N	%
Da, potrebno je uvesti više teorijskih sadržaja u program izbornih kolegija	28	39.4
Ne, nije potrebno uvoditi dodatne sadržaje, jer imam dovoljno znanja o tretiranju rana	6	8.5
Potrebno je u redovne kolegije uvesti sadržaje o tretmanu dekubitusa	32	45.1
Potrebno mi je više praktičnih vještina u zbrinjavanju i prijevoju dekubitusa	34	47.9
Nisam nikada tretirala/o dekubitus modernim oblogama i željela/o bih ga tretirati suvremenim pristupom	18	25.4
Trebam dodatna znanja, jer sam do sad previjala/o dekubitus samo klasičnom tehnikom	9	12.7

RASPRAVA

Literaturni podatci ukazuju na nedostatno poznavanje zdravstvenih standarda u prevenciji dekubitusa. Neka istraživanja medicinskih sestara pokazuju da je njihovo ukupno znanje prikladno, dok druga pokazuju da je znanje o dekubitusu primjereno. Također, unatoč pozitivnom stavu prema prevenciji dekubitusa, različite studije otkrile su, kada je riječ o znanju i skrbi za dekubitus, razliku između teorije i prakse. Medicinske sestre načelno nisu sklone promijeniti načine prevencije. Svakako treba naći prilagođeni pristup koji će pomoći u promjeni znanja, uvjerenja i strategije prevencije. Korisni su svakako obrazovanje i tečajevi za medicinske sestre u kontekstu sveobuhvatnog pristupa

(11). U istraživanju *Competencies of specialised wound care nurses: a European Delphi Study* mogu se potvrditi iskustva iz prakse, a to je da medicinskim sestrama nedostaje ujednačena razina znanja odnosno adekvatna i jedinstvena edukacija (12).

Najbitnije kompetencije medicinske sestre koja provodi njegu pacijenta (<i>European Delphi study, 2013</i>)
Primjena visoke razine znanja o zbrinjavanju rana s obzirom na čimbenike kao što su etiologija rane
Mogući uzroci nastanka rane te mogućnosti liječenja
Zaštita informacija o pacijentu

Jednaki set kompetencija može doprinijeti opstojnosti profesije te pomoći razlikovati zadatke liječnika od zadataka sestre. Realizacija kvalitetne i ciljane edukacije doprinijela bi razvoju kompetencija u kliničkoj praksi, a trebala bi biti potpomognuta od udruga koje okupljaju stručnjake za zbrinjavanje rana (11).

Rezultati ovog inicijalnog istraživanja studenata Studija sestrištva na Sveučilištu Sjever pokazuju da postoji relativno zadovoljavajuće djelomično znanje o procjeni stanja kože, preventivnim mjerama i tretiranju dekubitusa kod osoba starije dobi, no i da je potrebno više praktičnih vještina u zbrinjavanju i prijevoju dekubitusa suvremenim oblogama. Pozitivno je da su studenti na pitanje o važnosti prevencije dekubitusa prepoznali kako je prevencija manji potrošač nego li liječenje te je bitna u sestriškoj skrbi. Studenti dobro poznaju mjesta nastanka dekubitusa, kod terapije dekubitusa od ponuđenih odgovora: poznavanju algoritma liječenja, trajnoj edukaciji, poznavanju fiziologije i patofiziologije rane, primjerenoj i dobro organiziranoj njezi gerijatrijskog bolesnika, pravilnoj prehrani, odabrali su odgovor „sve navedeno“ 62 (87,3 %). Kod ponuđenih zabuda o dekubitusu odgovorilo je točno 43 (60,6 %), iako su tvrdnje bile zbujujuće, kao što su: „masaža je jedina mjera koja sprječava nastanak dekubitusa“ ili „isključivo upotreba specijalnih kreveta sprječava nastanak dekubitusa“. Zanimljivo i vrlo pohvalno je da je na pitanje: „Najraniji znak nastanka dekubitusa u ograničeno pokretnih ili nepokretnih je“ svih 71 (100 %) ispitanika odgovorilo točno: crvenilo kože. Ove bazične elemente studenti uče u mnogim kolegijima te je pozitivno vidjeti ovakvo znanje studenata. Stavovi studenata o suvremenim oblogama su pozitivni. Naime, na tvrdnju: „Poznajem i često koristim suvremeni pristup prevenciji i tretmanu dekubitusa, npr. modernim oblogama“ odgovorilo je 28 (39,4 %), a na tvrdnju „Poznajem, ali rijetko koristim suvremeni pristup prevenciji i tretmanu dekubitusa jer nemam prikladna sredstva na radnom mjestu“ 23 (32,4 %) ispitanika, što ukazuje u prilog pozitivnom stavu studenata. Najbolji pokazatelj želje za novim pristupima je rezultat odgovora na tvrdnju: „Ne poznajem i nisam zainteresirana za učenje o suvremenom pristu-

pu prevenciji i tretmanu dekubitusa“ koju je odabralo samo 2 (2,8 %) ispitanika. Na tvrdnju: “Potrebno je u redovne kolegije uvesti sadržaje o tretmanu dekubitusa“ odabralo je 32 (45,1 %) ispitanika, a tvrdnju: “Potrebno mi je više praktičnih vještina u zbrinjavanju i prijevoju dekubitusa“ 34 (47,9 %) što možemo smatrati smjernicama za buduće obrazovne sadržaje Studija sestrinstva. Zabrinjavaju odgovori na tvrdnje: “Nisam nikada tretirala dekubitus modernim oblogama i željela/o bih ga tretirati suvremenim pristupom“ koji je odabralo 18 (25,4 %) ispitanika, te tvrdnju: „Trebam dodatna znanja jer sam do sad previjala dekubitus samo klasičnom tehnikom“ koje je odabralo 9 (12,7 %) ispitanika. Naime, stručna prvostupnica sestrinstva je budući edukator medicinskih sestara opće njege, pacijenta i njegove obitelji, stoga joj obrazovni sustav mora omogućiti edukaciju iz aktualnih tema, što je zasigurno zbrinjavanje rana. U današnje vrijeme dostupni su rezultati znanstvenih istraživanja kao i znanje o patofiziološkim procesima nastanka i cijeljenja rane, te suvremeni postupci i metode koje mogu potaknuti brže cijeljenje rane, smanjiti bol i omogućiti osamostaljenje bolesnika. Osim toga sve dostupnije su i suvremene metodologije i tehnologije za skrb o kroničnim ranama, napose dekubitusu. Stoga je važna uniformna i kontinuirana edukacija koja će rezultirati znanjem i iskustvom kako bi se povećala kvaliteta zdravstvene njege.

ZAKLJUČAK

Temeljem jednostavnog i standardnog upitnika, na relativno širokom uzorku studenata sestrinstva Sveučilišta Sjever, može se prilično dobro procijeniti znanje studenata o prevenciji i tretmanu dekubitusa suvremenim metodama. Deficitarno praktično znanje na polju suvremenog tretmana dekubitusa, nedostatak revizije stručne literature u smislu suvremenih smjernica i teorija te oskudna suradnja znanstveno-obrazovnih i zdravstvenih institucija, ključni su problemi nedovoljnog znanja prvostupnika sestrinstva u svakodnevnom radu i tretmanu kroničnih rana. Nesigurnost u preventivnim i terapijskim mjerama suvremenog tretmana dekubitusa kod prvostupnika Studija sestrinstva pokazuje moguću smjer za buduće obrazovne sadržaje studija sestrinstva. Metode edukacije moraju omogućavati, uz stalno prihvaćanje novih znanja, kontinuirano akademsko napredovanje medicinskih sestara/tehničara. Za provođenje takvih edukacijskih programa treba uskladiti programe edukacije, i to između sveučilišnih institucija i specijaliziranih edukacijskih institucija u kojima se provode tečajevi edukacije medicinskih sestara/tehničara. Potrebna su daljnja slična istraživanja s ciljem detaljnijeg uvida u procjenu praktičnog i teorijskog znanja prvostupnika o suvremenoj skrbi za pacijente s kroničnim ranama.

LITERATURA

1. Gupta N, Loong B, Leong G. Comparing and contrasting knowledge of pressure ulcer assessment, prevention and management in people with spinal cord injury among nursing staff working in two metropolitan spinal units and rehabilitation medicine training specialists in a three-way comparison. *Spinal Cord* 2012; 50: 159-64.
2. Kaddourah B, Abu-Shaheen AK, Al-Tannir M. Knowledge and attitudes of health professionals towards pressure ulcers at a rehabilitation hospital: a cross-sectional study. *BMC Nurs* 2016; 15: 17.
3. Källman U, Suserud BO. Knowledge, attitudes and practice among nursing staff concerning pressure ulcer prevention and treatment - a survey in a Swedish health care setting. *Scand J Caring Sci* 2009; 23: 334-41.
4. Moore Z, Price P. Nurses' attitudes, behaviours and perceived barriers towards pressure ulcer prevention. *J Clin Nurs* 2004; 13: 942-51.
5. Maylor M, Torrance C. Pressure sore survey. Part 2: Nurses' knowledge. *J Wound Care*. 1999; 8: 49-52.
6. Zulkowski K, Ayello EA, Wexler S. Certification and education: do they affect pressure ulcer knowledge in nursing? *Adv Skin Wound Care* 2007; 20: 34-8.
7. Acaroglu R, Sendir M, Rengin A, Merdiye S. Pressure ulcer prevention and management strategies in Turkey. *J Wound Ostomy Continence Nurs* 2005; 32: 230-7.
8. Enein NYAE, Zaghoul AA. Nurses' knowledge of prevention and management of pressure ulcer at a Health Insurance Hospital in Alexandria. *Int J Nurs Pract* 2011; 17: 262-8.
9. Beeckman D, Defloor T, Schoonhoven L, Vanderwee K. Knowledge and Attitudes of Nurses on Pressure Ulcer Prevention: A Cross-sectional Multicenter Study in Belgian Hospitals. *Worldviews Evid Based Nurs* 2011; 8: 166-76.
10. Pancorbo-Hidalgo PL, García-Fernández FP, López-Medina IM, López-Ortega J. Pressure ulcer care in Spain: nurses knowledge and clinical practice. *J Adv Nurs* 2007; 58: 327-38.
11. Fumić N, Marinović M., Brajan D. Kontinuirana edukacija medicinskih sestara s ciljem unaprjeđenja kvalitete zdravstvene njege. *Acta Med Croatica* 2014; 68(Supl. 1): 13-16.
12. Eskes AM, Maaskant JM, Holloway S i sur. Competencies of specialised wound care nurses: a European Delphi study. *Int Wound J* 2014; 11: 665-74.

SUMMARY

ASSESSMENT OF THE KNOWLEDGE AND ATTITUDES OF NURSES ON THE SKIN CONDITION AND TREATMENT OF DAMAGE

M. NEUBERG¹, G. KOZINA¹ and T. NOVINŠČAK^{1,2}

¹*University North, Department of Biomedical Sciences, Nursing Studies, Varaždin and*

²*Department of Emergency Medicine of Međimurje County, Čakovec, Croatia*

Practical experience and numerous studies have shown that, after finishing their studies nursing graduates are not sure in their independent assessment and treatment of wounds. It appears that nursing education lacks narrowly specialized educational content in this area, practical skills and connection between graduates and experts who follow the standards and guidelines in the area of wound healing. The aim of this study was to assess the knowledge through tests and attitudes of nurses/nursing graduates on the condition of the skin and damage treatment. In addition, the study was also aimed at learning about possible guidelines for the future content of the nursing curriculum studies in Croatia. The study was conducted on a sample of 71 students (six (8.5%) male and 65 (91.5%) female) of Nursing Studies at University North. The subjects voluntarily and anonymously completed the survey electronically. A semi-structured standardized questionnaire was used, "Knowledge test about the basis of pressure ulcers in geriatric patients", designed by Dr Andrija Štampar Department of Health Gerontology, Reference Center for Health Care of the Elderly of the Ministry of Health of the Republic of Croatia. The test administered to the sample of students of nursing, mostly aged 18-25 (64.8%) showed correct answers to 12 questions asked, in a range of 17.9% to 100% (median 60.6%, SD 24.1, Q1 53.8%, Q3 81%). Answers to question 13 (daily work with patients) revealed that 39.4% of students knew and often used modern approach to the prevention and treatment of pressure ulcers; the same percentage of students rarely used modern method of prevention and treatment of pressure ulcers, 26.8% were not familiar with the issue, while 2.8% were not interested in it. As for question 14 (given the existing contents on the treatment of pressure ulcers in the educational program for students of nursing), 47.9% of study subjects believed they needed more practical skills in treating pressure ulcers, 45.1% considered it necessary to introduce more contents on the treatment of pressure ulcers in regular courses, while 8.5% believed it was not necessary to introduce additional contents because there was enough knowledge on wound treatment. The results indicated that there was a relatively satisfactory partial knowledge to assess skin condition, prevention measures and treatment of pressure ulcers in the elderly, but also that more practical skills were needed in the treatment and modern dressing application, which can be considered as guidelines for future educational contents in the nursing studies. Based on the simple and standardized survey in a relatively broad sample of students of Nursing Studies at University North, student knowledge on the prevention and treatment of pressure ulcers with modern methods can be well assessed. Scarce practical knowledge in the field of modern pressure ulcer treatment, the lack of professional literature revision in terms of modern guidelines and theories, as well as poor collaboration of scientific educational and health institutions are the key problems of insufficient knowledge of nursing graduates in daily work of treating chronic wounds. Student insecurity related to prevention and therapy in modern treatment of pressure ulcers show a possible direction for future educational contents of nursing studies. Additional similar studies are warranted in order to get a more detailed insight into assessment of practical and theoretical knowledge of graduates about modern care of patients with chronic wounds.

KEY WORDS: knowledge, attitudes, nurse, prevention, pressure ulcers, education